

HJELMKAMERA SOM OPMÆRKSOMHEDSUNDERSTØTTENDE TEKNOLOGI

Mikkel Bøhm, Peter Hagedorn-Rasmussen &
Niels Christian Mossfeldt Nickelsen¹

Anvendelsen af en relativt simpel teknologi i form af et hjelmkamera kan understøtte og ændre opmærksomhed under og efter håndteringen af en operativ indsats i brandvæsenet. Hjelmkameraet er fastgjort til den overordnede indsatsleder. Gennem hjelmkameraet er det muligt at opnå indsigt i beredskabsindsatsen, herunder sociale samspil, manglende viden og fejl. I artiklen analyseres optagelserne fra hjelmkameraet via en dialogisk session, hvor indsatslederen sammen med førsteforfatteren analyserer indsatslederens opmærksomhed, deltagelse og "ramthed" gennem reflekterende såvel som fleksive dialoger. Hjelmkameraet analyseres således som en opmærksomhedsunderstøttende teknologi, som rummer potentialet til at synliggøre en række usikkerheder i den organisering, som brandvæsenet benytter i operative indsatser. I artiklen analyseres sårbarheden knyttet til mødet mellem indsatslederen og holdlederne i en faktisk operativ indsats, hvor igennem der stilles skarpt på de kritiske situationer og forstyrrelser, som står i vejen for en fælles forståelse af beredskabssituationen.

INDLEDNING

Denne artikel sætter fokus på, hvordan opmærksomhed medieres i samspillet mellem teknologi og praksis. Empirisk stiller artiklen skarpt på, hvordan hjelmkameraet som visuel teknologi anvendes i Redningsberedskabets operative virke som en opmærksomhedsunderstøttende teknologi.

1 Mikkel Bøhm er lektor på katastrofe- og risikomanageruddannelsen på Metropolit, Institut for Teknologi, og ph.d.-studerende på Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, RUC – mboehm@ruc.dk.

Peter Hagedorn-Rasmussen er lektor på Institut for Mennesker og Teknologi, RUC – peterhag@ruc.dk.

Niels Christian Mossfeldt Nickelsen er lektor på Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet – ncmn@du.dk.

De første initiativer med hjelmkamera blev indledt af brandvæsenet i 2012 på baggrund af et ønske om at udforske indsatsledernes funktion på skadestedet. Ifølge brandvæsenets brugere har det bemærkelsesværdige ved teknologien især været, at teknologien rummer potentialet til at ændre forståelsen af, hvad indsatslederens kerneopgave er: “[...] I gamle dage troede man, at en god indsats var 75 % taktik, så var 25 % resten. I dag er det omvendt, 25 % taktik og 75 % kommunikation” (interview med indsatsleder 3. september 2014). Udtalelsen peger på, at deltagerne på et skadested arbejder i et kommunikativt fællesskab, hvor håndteringen af indsatsens forløb i høj grad afhænger af, hvordan kommunikationen forløber. Et aspekt af denne kommunikation er udvekslingen af de nødvendige taktiske og operationelle informationer, og som denne artikel viser, er måden, hvorpå disse tildeles opmærksomhed, vigtig.

Teknologi muliggør utvivlsomt stigende mellemmenneskelig overvågning (Andrejevic, 2005), og vi bliver i stigende grad overvåget ikke bare i det offentlige rum, men i alle mulige sammenhænge (Bøge & Lauritsen, 2012). Optagede videoklip af vanskelige arbejdsmæssige operationer har længe været anvendt i et lærings- og sikkerhedsperspektiv bl.a. i forbindelse med højrisikoor- ganisationer (Christianson et al., 2011; Bigley et al., 2001) inden for almen medicin (Martin & Martin, 1984) og inden for medicinsk simulering, hvor metoden bliver anvendt til at beskrive og forstå kognitive processer knyttet til beslutningstagning (Lahlou, Le Bellu & Boesen-Mariani, 2015). Derudover anvendes videoptagelser til træning i forbindelse med operationer og anæstesiologi. I modsætning til almindelig overvågning og videoptagelser målrettet forskellige tilrettelagte forløb er denne artikels fokus at indfange en kompleks hverdagspraksis, hvor indsatslederens opmærksomhed ikke indgår i et tilrettelagt undervisnings- eller simulationsforløb, men gøres til genstand for dialog.

Artiklen bidrager med viden om, hvordan anvendelsen af en simpel teknologi medierer opmærksomhed, og hvordan det er muligt at opnå indsigt i konfigurationen af den operative indsats, det sociale samspil, manglende viden (ignorance) og fejl.

Det leder til følgende to forskningsspørgsmål:

1. Hvilke muligheder og begrænsninger tilvejebringer hjelmkameraoptagelser i forhold til at mediere indsatslederens opmærksomhed under og efter operative indsatser?
2. Hvilke indsigter kan en indsatsleder opnå, når disse muligheder og begrænsninger udforskes i dialogiske sessioner?

Indsatsledelse: Opmærksomhed mellem individuel og fælles situationsforståelse

Operative indsatser består af situationer med høj grad af usikkerhed og uforudsigelighed. Der skal træffes beslutninger, ofte på et ufuldstændigt grundlag, hvor der ikke er tid til at analysere den givne situation i dybden. Den konkrete indsats er afhængig af et tæt samspil mellem flere forskellige aktører. Hver især retter de deres opmærksomhed mod den operative indsats, og

hver især forventes de at bidrage til etableringen af en såkaldt fælles situationsforståelse.

Det er indsatslederne, som bærer hjelmkameraet, og det er en indsatsleder, som indgår i den dialogiske session, som drøftes senere i artiklen. Baggrunden for at tage afsæt i indsatslederfunktionen er, at indsatslederne qua Beredskabsloven (2009) og de gældende operative standarder "Retningslinjer for indsatsledelse" (Beredskabsstyrelsen, 2013) på vegne af sektorerne (Redningsberedskabet, politiet og Sundhedsberedskabet) koordinerer indsatsen. Indsatslederne fra hver sektor har ansvaret for dispositionerne i egen sektor og skal på den baggrund sikre samarbejde, koordination og fælles situationsforståelse (ibid.).

Der ligger en indbygget spænding mellem fokus på den enkelte indsatsleder som beslutningstager og en fortløbende skabelse af *fælles* beslutninger og *fælles* situationsforståelse. Dette nødvendiggør i høj grad gensidig opmærksomhed. Kvaliteten af indsatsen beror derfor på, at der løbende etableres en fælles situationsforståelse inter- såvel som intra-sektorielt. Situationsforståelse forstås i den forbindelse som opmærksomhedsprocesser, hvilket Endsley omtaler som "*situational assessment*" (Endsley, 1995, p. 41). I modsætning til Endsley abonnerer vi i denne artikel ikke udelukkende på et kognitivt perspektiv. Vi søger derimod at begrebsliggøre opmærksomhed som en social og materielt medieret aktivitet.

Opmærksomhedens konfiguration i forskellige rum-tid-sammenhænge

De praktiske og læringsmæssige aspekter ved hjelmkameraet knytter sig til muligheden for at gennemse, foretage udpluk i og tale om kamera- og lydoptagelsen. Det er i den forbindelse væsentligt at skelne imellem hjelmkameraets mediering af opmærksomhed i forskellige rum- og tid-konstellationer. Det ene tidspunkt er under selve indsatsen, hvor det at bære et hjelmkamera formodentlig i et eller andet omfang påvirker indsatslederen og alle øvrige deltagere. Den anden rum-tid-konstellation knytter sig til muligheden for at erindre, genkalde og omfortolke dele af indsatsen ved at gennemse og reflektere over udpluk af kameraoptagelsen.

Da det er de opmærksomhedsunderstøttende og transformerende erkendelser, denne artikel er interesseret i, skal det nævnes, at indsatslederne allerede er udstyret med en række teknologier såsom radioterminaler og tablets til oversigtskort. Meget tyder på, at kameraet i dag opleves som en helt integreret del af udstyret og ikke giver anledning til særlig opmærksomhed. Indsatslederne er angivelig ikke længere opmærksomme, når de monterer kameraet på hjelmen, og hverken indsatslederen eller nogen af de andre deltagere taler om kameraet under den optagelse, som drøftes i det følgende.

Artiklens opbygning

Artiklens analyse tager afsæt i en beskrivelse af fem kritiske situationer under en udvalgt operativ indsats. Situationerne er udvalgt af førsteforfatteren på baggrund af identificerede forskelle mellem hændelsesforløbet på skade-

stedet og retningslinjerne. Efter præsentationen af de enkelte kritiske situationer tages der fat på, hvordan netop denne situation blev drøftet i den dialogiske session. Der rejses således frem og tilbage i tid og rum mellem kritiske situationer knyttet til den kameraoptagede indsats og den efterfølgende lydoptagede dialog. Dette gøres i forbindelse med hver af de fem udvalgte situationer. Undervejs analyserer vi situationer og dialog i sammenhæng med artiklens centrale analytiske begreber: opmærksomhed, meningsskabelse og forstyrrelse.

Vi vil i de følgende afsnit beskrive arbejdet med dataindsamlingen. Herefter præsenteres artiklens begrebsmæssige og analytiske inspirationer.

MEDIERET OPMÆRKSOMHED GENNEM BRUG AF HJELMKAMERA – METODISKE OVERVEJELSER

Hjelmkameraet er i stand til at optage i høj lyd- såvel som billedkvalitet. Kameraet er monteret på siden af indsatslederens hjelm med et specialkonstrueret beslag, der passer til hjelmens lygtebeslag, hvilket gør det praktisk for indsatslederen at montere/afmontere kameraet.

Montering af hjelmkamera (fotograf: Asger Plæhn ©).

Der opstår ikke overraskende en række etiske og lovgivningsmæssige problemer i at optage, indsamle og bearbejde sensitive oplysninger fra operative skadesteder, særligt i forhold til tredje-person. For at sikre et lovgivningsmæssigt og etisk velfunderet udgangspunkt er der indhentet tilladelse fra Datatilsynet, og alle personer og geografiske steder er anonymiseret i de enkelte transskriptioner. De konkrete videooptagelser kan ikke blive publiceret uden alle de medvirkendes tilsagn. Endvidere er der indgået skriftlige aftaler med de involverede organisationer for at sikre, at materialet fra projektet ikke kan anvendes som kontrolredskab over for enkeltpersoner.

Det analytiske afsæt i observerede forskelle mellem retningslinjer og observerede hændelser kan etisk set være problematisk og kan fx forventes at afstedkomme modstand fra indsatslederen. Dette problem er afhjulpet ved at gennemføre feltstudier over en periode på et halvt år, hvor førsteforfatteren har fulgt indsatslederens operative virke. Derved er der opstået en fortrolighed med projektet og en gensidig tillid, der har vist sig at være afgørende for eksplorativt at udforske svære og ofte sårbare situationer.

Datamaterialet, der er indsamlet i forbindelse med førsteforfatterens ph.d.-projekt, udgøres af 25 indsatser efterfulgt af 25 dialogiske sessioner. Ph.d.-projektets formål er ved hjælp af hjelmkameraet som opmærksomheds- og læringsunderstøttende teknologi at identificere og analysere kritiske situationer, der udfordrer indsatslederfunktionen i hverdagens operative indsatser i Danmark såvel som i Norge. Kameraoptagelserne varierer i længde fra 30 minutter til omkring to timer. For at sikre fokus på den tværgående indsatsledelse er der kun inkluderet indsatser, hvor minimum to af sektorerne fra Redningsberedskabet, politiet og Sundhedsberedskabet var til stede på skadestedet. Kameraoptagelserne blev transskriberet, og kritiske situationer blev udvalgt forud for den dialogiske session med indsatslederen. Den dialogiske session tog afsæt i de forberedte situationer og udpluk af kameraoptagelsen. De dialogiske sessioner blev ligeledes transskriberet.

Kriterierne for udvælgelse af de kritiske situationer er, at der er tale om forskelle mellem retningslinjerne og den observerbare praksis identificeret via kameraoptagelsen. Det forhold, at udvælgelsen af de kritiske situationer blev foretaget af førsteforfatteren og ikke af indsatslederen, er forbundet med skøn og usikkerhed. Dette skal ikke forstås således, at indsatslederens egne udpluk ville være mere korrekte. Blot er sammenhængen mellem forskerens forberedelse og udpluk og indsatslederens "ramthed" af det pågældende udpluk usikker. Metodisk betyder det, at opmærksomheden for så vidt afgrænses til et på forhånd udvalgt udsnit af indsatsen. Dette har været nødvendigt af praktiske og tidsmæssige årsager, og selvom der derved delegeres en meget vigtig "redaktionel" opgave til førsteforfatteren, anser vi ikke nødvendigvis dette som et metodisk problem, da indsatslederen efterfølgende gives rig mulighed for at afvise, uddybe og korrigere udplukkene. Indsatslederen bliver således ikke "up front" præsenteret for en afvigelse fra forskrifterne, men bliver nøgternt præsenteret for et diskussionsoplæg i form af en række udklip fra videooptagelsen. Derved undgås et værdiladet afsæt i en forståelse af "rigtig" eller "forkert" praksis, og et eksplorativt fokus fastholdes. Da førsteforfatteren tilmed er uddannet brandmand og holdleder, har han til en vis grad kendskab til den undersøgte praksis, hvilket formodentlig har styrket udplukkernes relevans.

Den gennemgående case viser hjelmkameraets mediering af indsatslederens opmærksomhed og illustrerer, hvordan indsatslederens opmærksomhed bliver udfordret og påvirket i en reel hverdagshændelse.

MEDIERET OPMÆRKSOMHED – ANALYTISK INSPIRATION

I den internationale litteratur om beredskab, risiko og sikkerhed har der længe været et ønske om at bevæge sig ud over kartesiansk dualisme mellem krop og sind, som fx finder sted, når fokus i høj grad er på individuelle dispositioner, psykologi og kognition, og ligeledes når fokus i for høj grad er på sociologi og kommunikation (Feyer & Williamson, 2004; Perrow, 1999). I stedet studerer man i stigende grad opmærksomme praksisser og kommunikative interaktioner forstået som sociokulturelle, materielt medierede og situerede forsøg på at skabe og opretholde orden og mening. Dette er fx perspektivet i litteraturen, som omhandler distribueret kognition og kommunikation (Engestrøm & Middleton, 1998; Hutchins, 1995; Hollan, Hutchins & Kirsh, 2000), kognition i praksis (Lave, 1988), kollektivt sind (*collective mind*), opmærksomme relationer og meningsskabelse i højrisikoorganisationsstudier (Weick & Roberts, 1993; Weick, 1995), og i litteraturen, som omhandler sammenhængen mellem kollektiv hukommelse, visualisering og tænkning (Middleton, D. & D. Edwards (1990). *Collective Remembering*. London: Sage Publications.; Latour, 1986).

Inspireret af denne strømning inden for socialpsykologi og organisationspsykologi fokuserer artiklen på forhold som meningsskabelse (Weick, 1995), meningssammenbrud (Weick, 1993) og forstyrrelse (Cunliffe, 2008; Corlett, 2012; Hibbert et al., 2010). Gennem disse begreber udforskes, hvordan indsatslederen tildeler og retter opmærksomhed, og hvilken rolle dette spiller for indsatsens organisering og forløb.

Opmærksomhed, forstyrrelse og mening

Artiklens analytiske tilgang er især inspireret af Dewey (1922) og Cunliffe (2002, 2008), som begge interesserer sig for forstyrrelse af opmærksomhed og dennes betydning for praksis. Dewey påpegede: "I hver eneste vågent øjeblik forstyrres og genoprettes den samlede balance mellem organismen [systemet] og dens miljø. (...) Livet består af afbrydelser og genopretninger. (...) I disse øjeblikke, hvor aktiviteter forandres, opstår og accentueres de bevidste følelser og tanker" (Dewey, 1922, p.178-179).

Begrebet "forstyrrelse" anvendes med inspiration herfra til at forstå forløbet af beredskabsindsatsen. Men hvad er det, der forstyrres, og af hvad? I en vis forstand er det indsatslederens løbende meningsskabelse, sådan som den bl.a. er teoretiseret af Weick (1995). Han peger på, at meningsskabelse udfordres og genskabes gennem ledetråde, som trænger sig på. Hvad der trækkes ud fra disse ledetråde og anses for at være væsentligt, er imidlertid afhængigt af, hvordan disse ledetråde forstyrrer den løbende meningsskabelse, og hvordan opmærksomheden medieres af den givne situation.

Opmærksomheden rettet mod disse ledetråde er der sådan set hele tiden, men den svækkes og intensiveres. Ledetråde gives opmærksomhed, også

uden at vi ved det eller erkender det. Nogle ledetråde trænger sig på, hvilket kan skyldes banaliteter, fx at de udgør en stor del af synsfeltet eller på grund af høje lyde. Det kan også skyldes, at ledetråde tilbyder sig som en slags løsning i en igangværende menings-skabelsesproces, eller at de tværtimod forstyrrer processen (Weick, Sutcliffe & Obstfeld, 2005, p. 411). I sådanne situationer vil opmærksomheden ofte brydes, skærpes og omorganiseres, hvorefter opmærksomheden tildeles på ny. Det medfører, at en stor del af opmærksomheden bruges på netop den forstyrrende ledetråd, hvorved andre ledetråde træder i baggrunden og måske glider ud af menings-skabelsesprocessen. Hvorvidt omorganiseringen af opmærksomhed er en styrke eller en byrde i en given situation, kan ikke bestemmes uden for den konkrete situation.

I forbindelse med operative indsatser, som eksempelvis brandslukning, forekommer en strøm af opmærksomhed, som retter sig mod at praktisere særlige rutiner knyttet til allerede eksisterende procedurer og meninger. Pludselig opstår fx en lyd, som forstyrrer det billede, der hidtil har holdt samspil og handling på plads i en bestemt orden. Lyden, som tidligere måske blot var uskyldig baggrund, tildeles nu en særlig opmærksomhed, den træder ind i bevidstheden og forstyrrer og bidrager derved til fremkomsten af en ny orden. Ideen og praksissen knyttet til, at det er indsatslederen, der har ansvaret og pligten til at træffe beslutninger, kan ligeledes få afgørende indflydelse på opmærksomhed, mening og deltagelse under indsatsen. Fornemmelsen af ikke at have et tilstrækkeligt overblik over en situation kan, som vi vil se i det følgende, få væsentlig indflydelse på, hvordan opmærksomhed tildeles, beslutninger tages, og handlinger udføres.

Artiklens fokus er imidlertid på, hvordan teknologien medierer og evt. reorganiserer opmærksomheden, herunder også hvad der tildeles opmærksomhed. Teknologien medierer opmærksomheden på en række måder. Bevidstheden om, at kameraet er tændt og således kan genspille bestemte situationer, kan være med til, at indsatslederen, såvel som andre deltagere, orienterer sig på nye måder. Der er måske ting, man lader ligge, i tiltro til at man kan se på det senere, man er måske mere optaget af at undgå fejl, idet de dokumenteres. Endvidere kan hjelmkameraet influere ved, at indsatslederne gennem efterfølgende dialog om kameraoptagelser får indsigt i, at rækkefølgen, bemanningen eller sammenstillingen af indsatsens hændelser finder sted på en anden måde end hidtil antaget.

Dialogisk refleksion: Udforskning af forstyrrelse

Den amerikanske dialogiske konstruktivist Ann Cunliffe (2002; 2008) har i særlig grad været en inspirationskilde for analysen. Cunliffe refererer bl.a. til Bakhtin og ikke mindst til dennes begreb "*heteroglossia*". Begrebet heteroglossia peger på, at mening kommer mange steder fra. Mening kan derfor ikke føres tilbage til et bestemt udgangspunkt, fx en forfatter eller en taler. Cunliffe argumenterer på den baggrund for, at "[betydning]

befinder sig i levende konversationer. (...) I vores situationelle øjeblik til øjeblik-dialog med mange andre danner vi vores forståelse af mulige verdener, af måder at orientere os selv i disse mulige verdener og om nye måder at være til og agere på” (Cunliffe, 2008, p. 130).

I sit arbejde med at begrebsliggøre dialogiske processer knyttet til ledelse og læring opererer Cunliffe med begrebet “*struck*”. Det kan oversættes med at være “ramt” og knytter sig til ovennævnte forstyrrelse. I den forbindelse definerer hun en læreproces som værende “(...) en kropslig, refleksiv dialogisk proces, hvor vi bliver ramt og bevæget til at reflektere om og/eller refleksivt stille spørgsmål til vores måder at være til og vores forståelse af tingene” (Cunliffe, 2002, p. 42).

At blive “forstyrret” eller “ramt” af en hændelse kan ske under selve indsatsen eller i den dialogiske session og udforskes ved at reflektere over, hvad og hvordan “ramtheden” kom til at spille en rolle for opmærksomheden. Derudover kan der i den dialogiske session også opstå nye erkendelser, som antager karakter af forstyrrelser. Det kan fx ske, når en indsatsleder genser en situation og bliver opmærksom på, hvordan en hændelse understøtter eller hindrer en fælles forståelse af situationen på tværs af sektorer og derigennem påvirker beslutningsprocesserne. Når vi bliver ramt, understreger Cunliffe, reagerer vi emotionelt, fysiologisk og kognitivt: “(...) At blive ramt indebærer vores spontane reaktion [emotionel, fysiologisk, kognitiv] på begivenheder eller relationer, som forekommer sammen med en følelse af, at der er noget betydningsfuldt, vi ikke helt kan få fat på i øjeblikket” (Cunliffe, 2002, p. 42).

Her er Cunliffes reference til Deweys “undersøgelses-begreb” (*inquiry*) tydelig og kan relateres til et pludseligt tab af mening – et meningsssammenbrud. Cunliffe argumenterer videre, “at være ramt” kan resultere i såvel refleksion (*reflection*) som refleksivitet (*reflexivity*) “(...) reflekterende tænkning anses ofte for at være en logisk, objektiv og analytisk proces, hvor vi forsøger at finde ud af, hvilken betydning vores erfaringer har (...) refleksiv dialog omfatter meningsdannelse ...” (Cunliffe, 2002, p. 50).

Indsatslederen og de øvrige deltagere (såvel som alle os andre) er hele tiden involveret i at skabe mening. Den dialogiske session skaber grundlag for, at indsatslederen genser og forholder sig til, hvad der skete under indsatsen. I den dialogiske session er der således mulighed for, at dialogen åbner for nye former for forståelse af hændelserne under indsatsen. Cunliffe taler som nævnt både om “refleksion” og “refleksivitet” forstået som to kvalitativt forskellige læreprocesser. Forskellen er omfanget af “selve opgaven” over for “forståelsen af opgaven”. En skelnen, der er kendt fra den schweiziske psykolog Jean Piaget og andre. Begge former for læring kan finde sted både under indsatsen og i den efterfølgende dialog.

ANALYSE: KRITISKE SITUATIONER OG DIALOG

Brand i kolonihavehuset – forsinket ankomst

Brandvæsenet modtager en melding om en bygningsbrand i et kolonihavehus, hvor branden har bredt sig til flere nærliggende huse. Foruden indsatslederen fra brandvæsenet (ISLB) møder også indsatslederen fra politiet (ISLP) samt en politipatrulje. Eftersom der ikke meldes om tilskadekomne eller savnede personer, er akutlæge og ambulance ikke kaldt til stedet.

Inspektørvognen (ISLB's bil) føres af en stabsoperatør (OP), der undervejs til skadestedet kører forkert. Grundet den forsinkede ankomst er holdleder 1 (HL1) og holdleder 2 (HL2) allerede i gang med indsatsen ved ISLB's ankomst. Det er OP's ansvar at finde vej, så ISLB har de bedste muligheder for at forberede sig. Eftersom de kører forkert, må ISLB under kørslen hjælpe til med at finde vej. Det medfører, at ISLB ankommer til skadestedet uden at have fremskaffet et brugbart kort. ISLB har heller ikke nogen fornemmelse for, hvordan de enkelte huse er placeret. ISLB tænder hjelmkameraet, netop da inspektørvognen kører op ad en lille grusvej. Den problematiske ankomst er kritisk situation 1.

Dialogisk session: Ikke at være "on the top of it"

Af transskriptionen fra den dialogiske session fremgår det, at indsatslederen mener, at det forhold, at operatørvognen kører forkert, og derfor ankommer forsinket til skadestedet, betyder "at jeg er fuldstændig på hovedet, og jeg ikke aner, hvor jeg er henne i verden". Han reflekterer dermed retrospektivt over, hvad han ser på optagelsen: Han genoplever og formulerer, hvordan hans opmærksomhed formes af en oplevelse af "at være fuldstændig på hovedet". Dette implicerer, kan vi forstå, at han ikke føler, at han har et tilstrækkeligt overblik over situationen. ISLB forklarer ved gensynet, at han ikke havde en ordentlig mulighed for at orientere sig i forhold til området. Han havde ikke sit kort klart og heller ikke en oversigt over brandhanenettet. Det sidste er især kritisk, idet han allerede ved fremkørslen får besked om, at branden har bredt sig. "Det craser lidt her ..." fremhæver ISLB. Oplevelsen af "at være fuldstændig på hovedet" bliver karakteriserende for ISLB's beskrivelse af forløbet. Han beskriver sin deltagelse på skadestedet som en fornemmelse af ikke at være "on the top of it". Fornemmelsen af at "være på hovedet" og ikke at være "on the top of it" er følelsesmæssige udtryk, der antageligvis spiller sammen med både kropslige og kognitive reaktioner på den kritiske situation. Indsatslederens mulighed for at bearbejde forhåndenværende viden og på den baggrund søge at etablere en fælles forståelse af hændelsen er altså, allerede på dette tidspunkt, under indflydelse af den "skæve" ankomst.

Det første møde med holdlederne

Kolonihavehuset ligger i et typisk dansk kolonihavekvarter. Der ligger mange huse omgivet af små stier. Husene varierer i størrelse og har forskellige farver. Husene omslutes af hække, buske og grusstier. Husene er ikke placeret som på traditionelle parcelhusgrunde, og de mange stier gør det svært at få en tilfredsstillende fornemmelse for, hvordan man kommer rundt om de brændende bygninger. Efter ankomsten går ISLB over mod holdlederen fra lokalstationen, der går ISLB i møde.

ISLB har allerede under fremkørslen modtaget besked om, at branden har spredt sig til flere omkringliggende huse. ISLB bliver på dette tidspunkt optaget af vind og vandforsyning. Han går direkte til sagen og siger "Vi skal bruge noget vand, tror du ikke det?" Derved retter ISLB sin opmærksomhed på vandsituationen, men får ikke gennemført den overlevering, som ifølge forskrifterne for beredskabsindsatser skal foregå, i tilfælde af at ISLB ikke er først til stede på skadestedet. Som følge af at ISLB ankommer forsinket, bliver denne overlevering aldrig givet. Denne manglende overlevering udgør kritisk situation 2.

Dialogisk session: Manglende situationsrapport

ISLB's udtalte fokus på spredning af branden og på øget vandforsyning knytter sig dels til den melding om brandspredning, han modtager tidligt, og dels til den markante vindpåvirkning på skadestedet. ISLB begrundet det dog også med hans erfaring og viden om udrykningens, dvs. beredskabsstyrkens sammensætning. ISLB: "(...) Vi er jo blevet terpet med, at grunden til, at vi sender en stige med til kolonihavehusene, det er, at der kan være meget langt til vandforsyningen ..." Derudover forklarer ISLB, at der er forskel på brandkravene til kolonihavehuse og til almindelige beboelsesejendomme. ISLB reflekterer også over selve indsatsen: På indsatsen observerer han, at det ikke alene er de konkrete omstændigheder omkring branden i form af ledetråde som røg, vand og vind, der gør ham ekstra opmærksom på en muligt forestående brandspredning. I ISLB's løbende meningsskabelse indgår også hans viden om loven, her opstilles der krav vedrørende dimensionering af beredskabet.

Mulige særlige farer

Kort efter bliver ISLB gjort opmærksom på, at der er fundet trykflasker, der kan udgøre en særlig fare:

HL1: "ISLP fortalte, der var trykflasker. Kan du ikke få fat på ham og høre, hvor de er?"

ISLB: "Jeg prøver at få fat i ISLP vedrørende trykflaskerne."

ISLB kommenterer flere gange behovet for ekstra vandforsyning:

ISLB: "Har du brug for noget? Jeg har bestilt en ekstra sprøjte."

HL2: "Nej, for jeg tror ikke, der går lang tid, før ilden er slået ned."

ISLB: “Jeg er nervøs for, at det spreder sig til det skur, hvor du kan se, at den er ved at have fat.”

ISLB vælger at hidkalde flere ressourcer, men da ISLB senere informerer HL2 om dette, reagerer HL2 ved at forklare, at der ikke er behov for mere vand, og at branden snart vil være slukket.

Som tidligere nævnt fremgår det af Beredskabsloven og af Retningslinjerne for Indsatsledelse, at ISLB er den overordnede tekniske leder, og ISLB derfor til stadighed skal være informeret om alle operative forhold. Der er derfor et problem, hvis HL2 ved noget, som ISLB ikke ved. De forskellige opfattelser af, hvorvidt der er behov for yderligere vandforsyning, er kritisk situation 3.

Dialogisk session: Divergerende vurdering af behov for ressourcer

ISLB forklarer i forbindelse med dialogen, at baggrunden for, at han tilkaldte en ekstra sprøjte, var, at han var nervøs for spredning af branden. Det var tilfældet, selvom spredning på dette tidspunkt hverken var nævnt af holdlederne eller af ISLB selv. Det havde ikke været “testet” i en fælles forhandling. ISLB forklarer videre, at han har en fornemmelse af, at “den hurtigt kan løbe fra mig”. Som det fremgår af kameraoptagelsen, så konstaterer ISLB på et tidspunkt, at han har bestilt en ekstra sprøjte. Holdledernes respons er også her, at det er unødvendigt.

Da ISLB i forbindelse med den dialogiske session genser situationen via filmklippet, forklarer han “(...) Jeg tror heller ikke, at vi skal undervurdere, at jeg havde været i gang på egen hånd i (...) det her var måske min 7. vagt.” Man kan læse ud af kameraoptagelsens ordveksling, at de to holdledere er særdeles selvhjulpne. Man hører og ser, at ISLB efter bedste evne forsøger at byde ind med analyse af situationen, initiativer og relevante forslag. Invitationen til denne form for interaktion bliver imidlertid ikke modtaget af holdlederne. Tværtimod forekommer der at være mangel på kontakt mellem holdlederne og ISLB. ISLB’s kommentar slår da også fast, at han ser sig selv som stækket. Det er, som om forbindelseslinjerne er klippet over. Der er næsten ikke nogen relation. En alternativ fortolkning af situationen er, at ISLB, som konsekvens af en tavs refleksiv proces uddelegerer ledelsesopgaven til holdlederne, som han finder er mere “på toppen af indsatsen”. ISLB’s egne overvejelser bekræfter dog langt fra denne udlægning.

Etablering af fælles forståelse af beredskabssituationen

ISLB forsøger herefter mere vedholdende at kommunikere med HL1 og HL2, men de har begge travlt med andre ting. Samtidig bliver ISLB afbrudt af meldinger over radioen. ISLB udtrykker fortsat flere gange sin bekymring over brandens spredning, men har svært ved at få holdledernes opmærksomhed. Holdlederne diskuterer i stedet indbyrdes, hvordan de skal løse proble-

met. ISLB bliver ikke spurgt, men tilslutter sig den problemløsning, som holdlederne skitserer:

HL1: "Hvis det der futter af, skal vi så lægge en c-slange klar eller hvad?"

HL2: "Ja, ellers tænker jeg at tage en højtrykker og så køre over på den sti der."

HL1: "Ja, vi tager den fra den anden side."

ISLB: "Ja."

HL2: "Men vi kan godt tage den med c-slange, hvis du vil."

HL1: "Ja, det tror jeg, for de står kun og køler på den flaske der, men ved du hvad, vi tager en c-slange."

HL2: "Ja, men I hjælper selv til ikke?"

HL1: "Ja."

HL2: "Må jeg fortælle, hvad vi skal?"

HL1: "Ja."

HL1: "Ja, det hørte du godt, ikke?"

HL2: "Jo, det var, hvad jeg aftalte med ham."

HL1: "Ja, fra den anden side."

ISLB: "Ja."

HL1: "Vores hold begrænser den, så de redder den bygning der, der var godt gang i den på den anden side, altså det sorte der er lige foran os."

ISLB: "Ja."

ISLB er leder, men formår tydeligvis ikke at sætte en bestemt analyse, beslutning og indsats igennem. Derved afviger forløbet fra Retningslinjerne for Indsatsledelse, som jo netop betoner ISLB's mulighed for at insistere på en bestemt indsats og gennemtrumfe denne, når indsatsleder finder det nødvendigt. Dette forhold understreges af linje-stabs-hierarkiet med ISLB på toppen. Det forhold, at ISLB ikke bare lader holdlederne styre slukningsarbejdet, men også synes at være udelukket fra beslutningsprocessen omkring slukningsarbejdet, er kritisk situation 4.

Dialogisk session: Er der brug for indsatsledelse?

ISLB forholder sig afventende med hensyn til aktivt at definere opgaven, lægge en strategi og træffe beslutninger. ISLB udlægger dette på følgende måde i den dialogiske session: "(...) For det første så husker jeg indsatsen, som at jeg aldrig rigtig kom on the top of it." Grunden til, at ISLB forholder sig relativt passivt under indsatsen, knyttes altså af ham selv til ikke helt at udfylde de forventninger, man kan have til en indsatsleder. I den dialogiske session lægger han vægt på, at det er de sociale samspil i indsatsstyrken i forbindelse med arbejdet, der giver ham en fornemmelse af ikke at slå til. Han oplever det som mangel på anerkendelse fra holdlederne. Dette har betydning for måden, hvorpå han retter sin opmærksomhed under indsatsen. I den dialogiske session rettes hans opmærksomhed for første gang mod disse forhold. Han har ikke tænkt på det før, lyder det fra ham. ISLB forklarer videre: "Det er meget personafhængigt (...) både på indsatsledersiden,

men bestemt også på holdledersiden, lige nøjagtigt den holdleder eller det holdlederpar, som vi har derude, det er nok dem, der er mest selvhjulpne, selvstændige og dem, som udstråler i hele deres attitude: Vi har ikke brug for indsatslederen her.”

Han reflekterer videre over, hvordan han mener, HL1 og HL2 agerer under indsatsen i kolonihaven. Det giver senere ISLB anledning til at give udtryk for, hvordan han mener, man reelt set bør agere i sådan en situation. ISLB: “(...) Hvis du gerne vil have mig til at gøre det, som jeg er sat til, bliver du nødt til at give mig nogle oplysninger. Hvis du gerne vil have mig til at kunne sige, den her klarer I selv, så bliver du nødt til at kunne forklare mig så meget, at jeg får indblik i, at I har styr på det, fordi hvis jeg blot får en melding, der hedder, det klarer vi selv, så kører jeg helt sikkert frem.”

Hvis ISLB mødes med holdningen i beredskabet “det klarer vi selv” og samtidig ikke føler sig overbevist om, at dette vil være tilfældet, så vil han gøre brug af sin ledelsesret og gribe ind, lyder det fra ham. Det bliver i så fald til det, som ISLB benævner en “cover my ass-handling”. Altså en handling, hvor man ikke lader tvivlen komme den anden eller de andre til gode, hvilket knytter sig sammen med, at indsatslederen er den ansvarlige. Spredes branden eksempelvis yderligere, vil det aldrig være holdlederne, som stilles til ansvar herfor. Den forståelse, som ISLB sidder tilbage med efter at have genset og drøftet udpluk af kameraoptagelsen fra indsatsen i kolonihaven er ydmygt og ærligt, at det konkrete udbytte af ISLB-funktionen på skadestedet nok var meget begrænset. ISLB: “(...) Det er faktisk meget sjovt at sidde og læse den, æh, for det, du ser, altså du træffer faktisk ikke nogen beslutninger på noget tidspunkt, æh, sådan husker jeg den også, altså hvis jeg ikke var kommet frem, så var den også blevet slukket.”

Afklaring af mulig brandspredning

Spørgsmålene om den mulige brandspredning får ISLB til at samle holdlederne. ISLB lægger ud:

ISLB: “Vi har altså et hus i nummer 2, det var 8, som vi så, altså den, der ligger på bagsiden derovre, altså bag ved det, der brænder det. Der er den altså ved at gå i udhænget. Jeg tror, at det c-angreb skal om på den.”

HL2: “Jeg havde faktisk sagt til dem, at de skulle sørge for, at vinden ikke trak den denne her vej, så de ikke skulle om på den her side.”

ISLB: “Jeg tror, at jeg lige skal have dig med om at kigge, for den er ved at gå i taget deroppe.”

ISLB og holdlederne går ned til hjørnet af en bygning, hvor de kravler op på et plankeværk for at kunne overskue brandudviklingen. Selvom ISLB og holdlederne nu kan overskue husene, mener holdlederne ikke, at der er grund til at flytte brandfolk ned for at hindre brandspredning.

HL1: “Der er sgu ikke noget ild, der sker ikke noget med den her, hvis vi kunne få et rør [slukningsrør] herom måske?”

HL2: “Nej, den der skal du ikke være bange for. Vinden bærer den væk.”

HL1: "Ja."

HL2: "Den skal du ikke være bange for, jeg skal nok sige til mine mænd, at de skal vaske af: Var det den der?" (peger)

ISLB: "Ja, det var den, jeg var bange for. Den var lige ved at gå i det hegn der."

HL1: "Ja, men det tror jeg ikke. Der går lang tid, førend den kommer herind."

Selvom begge holdlederne mener, at der er styr på branden, spørger ISLB alligevel, om de har behov for den ekstra automobilsprøjte, der nu er ankommet.

HL2: "Nu tror jeg, at vi har det, vi skal bruge."

ISLB: "O.k."

HL2: "Hvis BM går ned og tager den fra den anden side, så går der ikke lang tid, før den er slukket."

Fra dette tidspunkt i indsatsen opfattes situationen som værende under kontrol, hvilket det opkald, som ISLB foretager til det tilkaldte ekstra mandskab, dokumenterer.

ISLB: "I bedes lige afvente i køretøjet, vi tror, vi er ved at have den."

Der er forskel på ISLB's forståelse af brandspredningen og måden, hvorpå HL1 og HL2 forstår denne. Selvom ISLB er bekymret for brandudvikling og har ret til at sætte sig igennem, forholder han sig passiv. Faren bliver talt ned af holdlederne. Som det fremgår af retningslinjerne, er det at have evne til at improvisere og at kunne nærme sig og tilpasse sig en fælles situationsforståelse vel at mærke også en væsentlig del af indsatslederens opgaveportefølje (se afsnit om indsatsledelse side 172-173). Forskellen på ISLB's indledningsvise forståelse af faren for spredning af branden og dennes observerbare deltagelse er derfor kritisk situation 5.

Dialogisk session: Forskellige forståelser af fare for brandudvikling

Holdlederne kommenterer ikke ISLB's bekymring og italesættelse af, at branden muligvis spreder sig. De fortsætter derimod slukningsarbejdet ud fra den forståelse af situationen, som de tilsyneladende er blevet enige om, nemlig at branden er under kontrol. Den observerbare praksis afviger altså her fra den foreskrevne praksis. Sidstnævnte forudsætter nemlig, at indsatslederen til enhver tid er informeret om indsatsen, og at det er holdledernes pligt at sikre, at indsatslederen er fuldt informeret. Som det fremgår af det følgende, er kameraoptagelsen med til at gøre ISLB opmærksom på dette: "(...) Det er det sværeste som indsatsleder. (...) Altså det her, hvornår man skal træde op, og hvornår man skal træde ned."

Det skal hele tiden afklares, hvor meget tillid man kan give fra sig og stadig føle sig tryk. ISLB relaterer dette til at køre i trafikken: "(...) Hvis man

viser en lille smule svaghed, så er der nogen, der udnytter det og kører ind foran. (...) Hvis man er lidt usikker på, hvor man skal hen, så er der straks nogen, der opfatter det og bruger det, og det er en hårfin balance.”

De aspekter af indsatsen, som ISLB i særlig grad er opmærksom på, er ikke overraskende relationen til holdlederne. ISLB forklarer resigneret, at holdlederne fastholder ISLB i den uheldige situation, han uforvarende kom i qua den uheldige start. Den frustration, som ISLB her giver udtryk for, er knyttet til, at holdlederne ikke imødekommer ISLB og fortæller ham, hvad de ved om branden. ISLB anser ikke blot dette som et brud på retningslinjerne, men også som opportunistisk, og han mener, at dette tillidsbrud tvinger ham til at handle på egen hånd. Kameraoptagelsen og dialogen om optagelsen henleder ISLB's opmærksomhed på det faktum, at det ikke på noget tidspunkt lykkes at opnå en fælles forståelse af hændelsen.

DISKUSSION OG KONKLUSION

Artiklens analyse viser, at hjelmkameraet medierer indsatslederens opmærksomhed under og efter indsatsen på særlige måder. Indsatslederens ambition om at gå aktivt ind i konstruktion og forhandling af mening på skadestedet, kolliderer med de allerede igangværende forhandlinger og analyser af branden ved ankomsten. Den gennemførte analyse anskueliggør således via kameraoptagelsen de udfordringer, som indsatslederen mere eller mindre uforvarende bringes ind i som følge af den forsinkede ankomst til skadestedet.

Hjelmkameraoptagelsen giver mulighed for at rette indsatslederens opmærksomhed mod følgende forhold:

- Indsatslederen er ikke i stand til sammen med holdlederne at tildele fælles opmærksomhed til forstyrrelser og problemer knyttet til brandspredning, vandforsyning og vindforhold under indsatsen.
- Efter forgæves at have forsøgt nogle gange at komme i kontakt med holdlederne retter indsatslederen i stedet opmærksomheden mod sin pligt og ret som beslutningstager. Det resulterer i, at indsatslederen handler egenrådigt på den samlede indsatsgruppes vegne ved at skaffe yderligere vandressourcer. Holdlederne har imidlertid en bedre fornemmelse for, hvad der er brug for af ressourcer på beredskabsindsatsen, end indsatslederen. Der er ikke brug for mere vand. Dette peger således på, at den gensidige opmærksomhed mellem de to holdledere er intakt.
- Holdlederne tillægger de samme ledetråde betydning. De er fx enige om, at der ikke er fare for brandspredning, og de mener, at der er tilstrækkeligt vand og øvrigt materiel til at slukke branden. De overtager derved i realiteten ledelsen af beredskabsindsatsen, deres vurderinger viser sig at være korrekte, og de bliver ikke stoppet af indsatslederen.

De efterlader derimod indsatslederen magtesløs, uden beslutningsevne og uden reel indflydelse.

Analysen viser endvidere, at hjelmkameraets mulighed for at mediere indsatslederens opmærksomhed efter indsatsen er knyttet til at gense og drøfte beredskabsindsatsen, hvilket gør det muligt for indsatslederen at genopleve nogle væsentlige dilemmaer under indsatsen og forholde sig både eftertænksomt og emotionelt til den "forstyrrelse" og "ramthed", som forskellige uheldige forhold under beredskabsindsatsen gav anledning til:

- Det bliver derfor muligt for indsatslederen at tildele ny opmærksomhed til aspekter af indsatsen, som han ikke var opmærksom på før, og som hverken fremgår af kameraoptagelsen eller af transskriptionen. Dialogen med indsatslederen drejer sig om det pinagtige forhold, at det ikke på noget tidspunkt lykkes ham at komme ordentligt ind i indsatsen. Han er med egne ord ikke "on the top of it". Han tager en række forbehold og slutter med at konkludere, at det ikke gjorde en forskel, om han var der eller ej. Alligevel bliver branden slukket, og i den forstand er indsatsen vellykket. Det sker i kraft af holdledernes improvisation og uærbødighed. På trods af dette drejer de teoretiske og praktiske implikationer af artiklen sig først og fremmest om den "ramthed", som indsatslederen sidder tilbage med.

Hjelmkameraoptagelserne har følgende begrænsninger i forhold til at mediere indsatslederens opmærksomhed under indsatsen:

- Indsatslederne fortæller, at de ikke retter opmærksomhed mod kameraet i de faser af indsatsen, der er akutte, og som derved påtvinger sig indsatslederens opmærksomhed.
- Der opstår metodiske begrænsninger i forhold til indsatslederens mulighed for at rette opmærksomhed mod andre aspekter af indsatsen, som er knyttet til at udvælgelsen af de enkelte forventede "forstyrrelsespunkter" forud for den dialogiske session, som blev foretaget af en anden end indsatslederen selv.

Det er vanskeligt rent metodisk at konkludere på begrænsningerne i hjelmkameraets mulighed for at mediere opmærksomheden efter indsatsen. Selvom indsatslederen forventeligt bliver påvirket af de nye erkendelser og nye perspektiver, som den dialogiske session har bibragt, så forventes de fremtidige indsatser i høj grad at være situeret (ny hændelsestype, nyt mandskab etc.), hvilket naturligvis udfordrer mulighederne for at overføre erfaringer fra den ene indsats til den anden.

En yderligere og mere generel begrænsning ved brug af hjelmkameraoptagelser er alt det, som ikke kan ses. Endvidere kan det ses som en begrænsning, at det i dette tilfælde er førsteforfatteren, som vurderer, hvornår der er tale om en kritisk situation, selvom denne udvælgelse revurderes i den dialo-

giske session i samspillet med ISLB. Hjelmkameraoptagelser indeholder tilmed den udfordring, at man uden for dette forskningsprojekt er tvunget til at finde en passende metode, der tillader, at man kondenserer det relativt omfangsrige materiale uden at manipulere med kompleksiteten.

Med et empirisk og eksplorativt afsæt har vi i denne artikel undersøgt, hvilke indsigter vedrørende egen opmærksomhed indsatslederen kan opnå via hjelmkamera i kritiske beredskabssituationer. De opnåede indsigter knytter sig til såvel den umiddelbare genkaldelse af situationerne fra indsatsen, herunder de materielle, sociale, emotionelle, kropslige og kognitive erindringer. Disse *umiddelbare* indsigter, oprindeligt knyttet til den konkrete hændelse, suppleres endvidere med de reflekterende og reflektive erkendelser, der er forbundet med gennemførelsen af de dialogiske sessioner, som er udfoldet i analysen. Her opnås, som vi har vist, nye erkendelser og dermed indsigter gennem en bearbejdning af de umiddelbare indsigter, der har potentialet til at ændre indsatslederens indsigt i sin egen deltagelse.

Implikationen af artiklens analyse er, at de forskrifter og retningslinjer for organisering af indsatser, som brandvæsenet benytter sig af på samtlige indsatser, herunder også komplekse og langt vanskeligere indsatser end den, vi drøfter her, muligvis er for ambitiøs og slet ikke lader sig realisere under pres. Analysen peger på, at selv gennemtænkte og velmenende planer ikke formår at medtænke afgørende snarrådighed, rettidig improvisation og overraskelser. Uforudsete hændelser forekommer om ikke altid så meget ofte på operative indsatser. Der stilles derfor i stigende omfang krav til gensidig opmærksom deltagelse, stærke sociale bånd og disciplin. Gensidig opmærksomhed er i sagens natur social, og Weick og Roberts argumenterer: "At være omhyggelig er en social, snarere end en individuel handling. For at kunne handle omhyggeligt må folk se deres bidrag inden for den kontekst, som består af kravene om fælles handling" (Weick & Roberts, 1993, p. 373). Det er netop denne forestillingsevne, som man på den ene side kan hævde er fraværende i den analyserede indsats. På den anden side er det netop den, vi argumenterer for, at hjelmkameraet kan være et vigtigt bidrag til at dyrke, styrke og fastholde. Analysen har været drevet af Cunliffes begreb om "ramthed" (2002, 2008). At blive "forstyrret" eller "ramt" af en hændelse kan ske under selve indsatsen eller i den dialogiske session og udforskes ved at reflektere over, hvad og hvordan denne "ramthed" kommer til at spille en rolle for tildeling af opmærksomhed. Derudover kan der, som vi har vist, opstå nye erkendelser i den dialogiske session, som antager karakter af forstyrrelser. Det kan fx ske, når en indsatsleder genser en situation og bliver opmærksom på, hvordan en hændelse understøtter eller hindrer en fælles forståelse af situationen på tværs af sektorer, og derigennem påvirker beslutningsprocesserne.

Holdlederne bekymrer sig i casen slet ikke om at informere indsatslederen eller at sætte sig i dennes sted. Derved udsættes alle for øget risiko. I dette tilfælde tager branden ikke til, fordi de heldigvis ved, hvad de gør, og de

ender da også med at slukke branden. Selvom det altså i dette tilfælde ikke får katastrofale følger, er det grundlæggende kritisk, at det ikke lykkes indsatslederen og holdlederne at opretholde den foreskrevne gensidige kontakt og opmærksomhed. Dette problem er allerede behandlet indgående forskellige steder i forskningslitteraturen (Feyer & Williamson, 2004; Weick & Sutcliffe, 2007). Den beskrevne problemstilling er således hverken ny eller overraskende. Denne artikels bidrag handler derimod om, at hjelmkameraet tilbyder nye og let håndterbare muligheder for at skabe og opdyrke opmærksomhed i forhold til kritiske situationer, som indsatslederen tydeligvis kan anvende til at øge indsigten i eget bidrag til den fælles indsats og til tildelingen af opmærksomhed under fremtidige operative indsatser. Ved at drøfte kritiske hjelmkameraoptagelser knyttet til virkelige indsatser, som indsatslederen selv er ansvarlig for, er det hensigten at skabe en øget opmærksomhed, som potentielt kan anvendes til at korrigere fremtidige indsatser. Det er dog uomtvisteligt, at en sådan brug af hjelmkameraoptagelser i høj grad fordrer fokus på etik fra alle involverede.

REFERENCER

- Andrejevic, M. (2005). People watching people. *Surveillance & Society*, 2(4), 479-497.
- Beredskabsloven (2009). Bekendtgørelse af beredskabsloven. *LBK nr. 660 af 10/06/2009*. København: Retsinformation. Beredskabsstyrelsen, (2013). *Retningslinjer for indsatsledelse*. Birkerød: Beredskabsstyrelsen.
- Bigley, G.A., & Roberts, K.H. (2001). The incident command system: High-reliability organizing for complex and volatile task environments. *Academy of Management Journal*, 44(6), 1281-1300.
- Bøge, A., & Lauritsen, P. (2012): Does surveillance creep? Or does it crawl like the ANT? In *Watch This Space: Surveillance Futures: The 5th Biannual Surveillance and Society Conference*.
- Corlett, S. (2012). Participant learning in and through research as reflexive dialogue: Being "struck" and the effects of recall. *Management Learning*, 44(5), 453-469.
- Christianson, M., Sutcliffe, K., Miller, K., & Iwashyna, T. (2011). Becoming a high reliability organization. *Critical Care*, 15(6), 314-318.
- Cunliffe, A.L. (2002). Reflexive dialogical practice in management learning. *Management Learning*, 33(1), 35-61.
- Cunliffe, A.L. (2008). Orientations to social constructionism: Relationally responsive social constructionism and its implications for knowledge and learning. *Management Learning*, 39(2), 123-139.
- Dewey, J. (1922). *Human Nature and Human Conduct*. New York: Modern Library.
- Endsley, M. (1995). Toward a theory of situation awareness in dynamic systems. *Human Factors*, 37(1), 32-64.
- Engeström, Y., & Middleton, D. (1998). *Cognition and Communication at Work*. Boston: Cambridge University Press.
- Feyer, A.M., & A. Williamson (Ed.) (2004). *Occupational Injury: Risk, Prevention and Intervention*. London: Taylor and Francis.

- Hibbert P., Coupland, C., & MacIntosh, R. (2010). Reflexivity: Recursion and relationality in organizational research processes. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*, 5(1), 47-62.
- Hutchins, E. (1995). *Cognition in the Wild*. Boston: MIT Press.
- Hollan, J. Hutchins, E., & Kirsh, D. (2000). Distributed cognition: Toward a new foundation for human-computer interaction research. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction (TOCHI)*, 7(2), 174-196.
- Lahlou, S., Le Bellu, S., & Boesen-Mariani, S. (2015). Subjective evidence based ethnography: Theory and case studies. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 49(2), 216-238.
- Latour, B. (1986). The powers of association. In J. Law and P. Kegan (Ed.). *Power, Action and Belief*, 265-280. London: Routledge.
- Lave, J. (1988). *Cognition in Practice: Mind, Mathematics and Culture in Everyday Life*. Boston: Cambridge University Press.
- Martin, E., & Martin, P.M. (1984). The reactions of patients to a video camera in the consulting room. *The Journal of the Royal College of General Practitioners*, 34(268), 607-610.
- Middleton, D. & D. Edwards (1990). *Collective Remembering*. London: Sage Publications.
- Perrow, C. (1999). Organizing to reduce the vulnerabilities of complexity. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 7(3), 150-155.
- Weick, K.E. (1993). The collapse of sensemaking in organizations: The Mann Gulch disaster. *Administrative Science Quarterly*, 38(4), 628-652.
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Los Angeles: SAGE Thousand Oaks.
- Weick, K.E., & Roberts, K.K.H. (1993). Collective mind in organizations: Heedful interrelating on flight decks. *Administrative Science Quarterly*, 38(3), 357-381.
- Weick, K.E., & Sutcliffe, K.M. (2007). *Managing the Unexpected* (2nd Ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Weick, K.E., Sutcliffe, K.M., & Obstfeld, D. (2005). Organizing and the process of sensemaking. *Organization Science*, 16(4), 409-421.